

SKÅNSKA
KAVALLERIREGEMENTET

1928 – 1952

K 6/Skånska dragonregementet

Skånska dragonerna hade sedan 1907 en samlad förläggning i *Ystad* och ansågs därmed, förmodligen med all rätt, med sina tio skvadroner vara världens största på en och samma plats förlagda kavalleriregemente. Rotfast i staden blev K 6 redan 1882, då dess exercisskvadron fick överta en kasern, som tidigare tillhört Kronprinsens husarer (jmf. översiktstablån å sid. 8). Den stora dragonkasernen började byggas 1895 och togs delvis i bruk kring årsskiftet 1896/97. Efter hand tillkom ytterligare byggnader, bl.a. ridhus (1905), sjukhus (1909) samt varmbadhus och sjukstall (1910).

Från början var det tänkt att kasernerna i *Ystad* skulle vara dimensionerade för endast en bataljon (fem skvadroner). Detta hängde samman med de pågående långvariga diskussionerna om att eventuellt minska de båda stora skånska kavalleriregementena K 5 och K 6 till "normalregementen" för att därigenom i stället kunna tillgodose Övre Norrlands behov av ryttartrupp (se sid. 19). För K 5:s del kom den nya kasernen i Helsingborg – vilket framgick av det föregående – aldrig att rymma mera än fem skvadroner, men i *Ystad* blev förläggningen slutligen utbyggd så att den kunde ta emot båda K 6-bataljonerna; de senast uppförda byggnaderna togs i bruk 1916, endast tio år före regementets nedläggning.

Det säger sig självt att regementets samlade förläggning betydde mycket för utbildningen. Till skillnad från K 5 med dess splittrade lokalisering kunde K 6 utan särskilda arrangemang uppträda i brigadförband, vilket ju var krigsuppgiften inom ramen för kavallerifördelningen.

I likhet med K 5-husarerna hade K 6-dragonerna *Ljungbyhed* som sitt andra hem. Regelbundet varje år hade man sina sommarövningar förlagda dit, och då disponerades det s.k. "Dragonlägret", som med sina baracker och långa stallar var beläget i anslutning till "Husarlägret". Förflyttningen från *Ystad* till *Ljungbyhed* blev något av utbildningsårets höjdpunkt för de skånska dragonerna.

Genom Skånes fagraste nejder sträva nu skvadronerna på båda sidor om Ringsjön upp mot den gamla kära mötesplatsen. Dessa marscher komma för den, som någon gång haft förmånen att delta däri, att framstå såsom ett det angenämaste minne. För att spara hästarna göres förflyttningen dit i allmänhet

i tre korta dagsmarscher på omkring fyra mil. I nattkvarteren, som ofta år efter år bliva desamma för de olika skvadronerna, mottagas alltid dragonerna glatt och vänligt, för att icke säga hjärtligt. Inkvarteringsvärdarna bulla upp allt vad huset förmår, och oftast komma de från Ystad såsom allmän reserv medförda kantinerna fram till Ljungbyhed i ungefär det skick de befunno sig vid avmarschen..?

Regementet var mycket populärt i sina rekryterings- och remonteringsbygder. Dragonerna gick familjärt under benämningen "Per Perssons pågar", hänsyftande på att namnet Per Persson var mycket vanligt förekommande bland bönderna i slättbygderna, varifrån regementet sedan långt tillbaka tillfördes huvudparten av sitt manskap, värvat såväl som värnpliktigt.¹⁰ Själva kallade sig dragonerna gärna "mannamannarna" vilket inte precis vittnade om någon självunderskattning.¹¹

Trots att den taktiska skillnaden mellan tungt och lätt kavalleri för länge sedan upphört, fanns fortfarande en tendens – i varje fall inom det hästrika Skåne – att göra dragonerna beridna på de största och tyngsta hästarna. Den gamla rollen som "tungt slagkavalleri" gjorde att K 6-dragonerna ännu in på 1900-talet hade visst rykte om sig att "rida hårt". Kanske fanns det därför grund för den karakteristik, som en av K 7:s chefer en gång inför sin trupp gjorde av mindre hänsynsfull ridning, när han yttrade: "I rier som dragoner!"¹²

Året 1926

Chef för K 6 (sedan 1921) var översten *Nils Adlercreutz* (f. 1866). Som bataljonschefer tjänstgjorde majorerna *Gustaf Wernstedt* (I. bat) och *Otto Ankarcrona* (II. bat).

Nils Adlercreutz räknades till arméns allra främsta truppofficärer. Han hade en, särskilt för svenska förhållanden, synnerligen gedigen kavalleristisk bakgrund, vari ingick personlig krigserfarenhet. Under åren 1912–18 hade han varit militärattaché i Berlin och därvid, på egen begäran, tjänstgjort dels vid tyska högkvarteret på västfronten och dels (1916) varit placerad vid en bayersk armékår. I det senare sammanhanget hade han haft tillfälle att delta i operationer av större format på östfronten med kavalleri i både brigad- och fördelningsförband, och han hade då stärkts i sin uppfattning om det självständiga kavalleriets stora betydelse. Därför var det följdriktigt att Adlercreutz

Siste K 6-chefen: överste Nils Adlercreutz (1866–1955), regementschef 1921–27. – (Krigsarkivet, porträttsamlingen).

vid sitt tillträde som chef för K 6 – dit han kom efter tre år som regementschef vid Smålands husarer – blev krigsplacerad som chef för kavallerifördelningen K 5/K 6. Befattningen upprätthölls även under fredsförhållanden, och även om den automatiskt tillkom den äldste av de två regementscheferna och Adlercreutz följaktligen erhöll den med ålderns rätt, är det svårt att tänka sig att någon annan kunde ha varit bättre kvalificerad.

Som regementschef hade Adlercreutz ett efter dåtida svenska förhållanden ovanligt engagemang i utbildningsverksamheten. Det förekom sålunda ofta att han personligen ledde övningar i patrull- och bevakningstjänst med hela regementet, varvid han brukade delge såväl befäl som trupp sina erfarenheter från det stora kriget.¹³

En skicklig och inspirerande regementschef, engagerade befälshållare, ett gott soldatmaterial, högklassig remontering och synnerligen gynnsam övningsterräng åstadkom i samverkan ett regemente av högsta kvalitet. Det är ingen överdrift att, i vad avser åren 1926–27, beteckna K 6 som det avgjort främsta av de tre skånska kavalleriregementena ifråga om utbildningsstandard och fältduglighet. Det finns här att åberopa två personliga, opartiska vittnesbörd.

Det ena kommer från den näst äldste av (1992) i livet varande skånska kavalleriofficerare från tiden före 1925, f. översten, greve *Carl-Johan Wachtmeister* (f. 1903). Han började 1923 som officersvolontär vid K 7 och blev i december 1925 fänrik vid K 5. Vid intervju har han intygat att "ingen tvekan råder om att K 6 utbildningsmässigt stod i särklass inom det skånska kavalleriet".¹⁴ Främsta förklaringen till detta var, menar Wachtmeister, att regementet i sin chef Nils Adlercreutz hade "en eminent ledarpersonlighet".

Det andra vittnesbördet kommer från f. översten *Claes Peyron* (f. 1899), den äldste nu levande kavalleriofficeraren med skånsk anknytning. Peyron blev 1919 fänrik vid K 7 och hörde till dem som överfördes till K 2 vid dess tillkomst 1928. Även han understryker att K 6-chefen Nils Adlercreutz var "det stora namnet". Han representerade "den verkliga toppen – en strong chef, en skicklig utbildare, en lika skicklig taktiker". Det är, hävdar Peyron, "ingen tvekan om att hans regemente, skånska dragonerna, stod långt före oss andra i utbildningsstandard".¹⁵

För att övergå litet närmare till verksamheten vid K 6 under det första avvecklingsåret, 1926, kan till att börja med konstateras att antalet beställningar för befäl och manskap liksom antalet stamhästar överensstämde med motsvarande antal vid K 5. Det betydde att K 6 den 1 januari 1926 – innan några reduceringar påbörjats – hade:

45 officerare
25 underofficerare
88 underbefäl
439 volontärer (inkl. beställningsmän)¹⁶

På de tio stamskvadronerna fanns fördelade 1.152 hästar.

Värnpliktskontingenten nämnda år utgjorde följande:

414 man för rekryttjänstgöring

709 man för repetitionsövningar = 1.123 man.¹⁷

Verksamheten vid K 6 under 1926 kunde inte undgå att präglas av den förestående avvecklingen. Bitterhet, besvikelse, misströstan och vemod är naturligtvis ingen grund på vilken man bygger en effektiv utbildning, men till regementets heder skall sägas, att dess befäl av alla kategorier aldrig tillät dessa berättigade känslor att tränga ut. Man behöll dem för sig själv i tjänsten men "lättnade på trycket" under kvällarnas samvaro på mässarna. Det styrande var att man skulle fullgöra ett fullgott arbete – och så gjordes ända till det bittra slutet.

Den stora händelsen detta år var 250-årsminnet av regementets tillkomst 1676. Högtidligheten ägde rum på Ljungbyhed den 3 juli, sedan regementet ridit dit från Ystad via Lund, där "Ramsvärds rytare" hade fått sitt elddop (4 dec 1676) bara något halvår efter uppsättningen. Till jubileumsfesten mötte bl.a. upp f.d. indelta dragoner i stort antal. Kavalleriinspektören, generalmajor Reinhold von Rosen tog emot regementet, och därefter ägde fältgudstjänst rum med regementspastorn Oscar Nordholm på gammalt, karolinskt manér till häst. Högtidligheten, som präglades av vetskapen om att timglasen för K 6 nu var i det närmaste utrunnet, avslutades med defilerings av det beridna aktiva regementet, följt av ett "veteranregemente" till fots. Efter ceremonin avtäcktes en minnessten, placerad i "Dragonlägret" i luckan mellan första och andra bataljonens förläggningar. Den var prydd med regementets vapen, Skånes krönte griphuvud på en sköld lagd över de tio skvadronsstandaren, och i graniten stod inhuggna följande ord ur en gammal dragonvisa:

VÅR TRO VI HELGA, VÅRT SISTA ORD
ÅT KONUNG, FRIHET OCH FOSTERJORD

*

Vid regementsövningarna på hösten 1926 (13 september – 8 oktober) uppträdde K 6 för sista gången i den gamla organisationen, i fulltaligt

brigadförband, dvs. med tio skvadroner jämte kulsprutetropp och signalavdelning. En viss besvikelse blev det kanske att man inte fick ta steget fullt ut och tillsammans med K 5 öva i kavallerifördelningsförband. Nu fick K 6 i stället agera B-styrka mot en reducerad kavallerifördelning, sammansatt av husarbrigaden K 5 (åtta skvadroner) och K 7 (fem skvadroner)

Omedelbart efter höstövningarnas slut och de repetitionsinkallades uttryckning, påbörjades den av statsmakterna anbefallda minskningen av regementsorganisationen. De tio stamskvadronerna reducerades till hälften på följande sätt:

Livskv + 8. skv	→	Livskv
2. skv + 6. skv	→	2. skv
3. skv + 10. skv	→	3. skv
4. skv + 7. skv	→	4. skv
5. skv + 9. skv	→	5. skv

Denna indelning trädde i kraft den 1 november 1926. Jfr motsvarande nedskrivning vid K 5 (sid. 26).

Året 1927

Så inleddes Skånska dragonregementets sista verksamhetsår. Neddragningen till halv styrka innebar att det blivit gott om utrymme i kaserner och stallar; många lokaler stod helt tomma på folk och hästar. En dov uppbrottsstämning läg över tillvaron – ett tillstånd som man hade gemensamt med ett flertal andra truppförband i vårt land vid denna tid. Av det aktiva befälet kunde bara en mycket liten del räkna med transport till det nya K 2. För huvudparten väntade avsked eller den nya inrättningen övergångsstat (som var konstruerad i två varianter: frivillig resp. tvångsvis). De flesta av hästarna skulle överföras till andra regementen, främst K 2.

Kasernetablissemanget i Ystad var avsett att från 1 januari 1928 övertas av Södra skånska infanteriregementet. I försvarspropositionen till 1925 års riksdag var detta regemente avsett att slås samman med Norra skånska infanteriregementet i Kristianstad, men under utskottsbehandlingen ändrades detta, och Södra skåningarna fick leva kvar. Det påstods att åtgärden vore att tillskriva ingripande av dåvarande finansministern Fredrik Thorsson, som hörde hemma i Ystad

Efter avslutad höstmanöver 1927 avtackas K 6 på kaserngården i Ystad 8 okt. av regementschefen N. Adlercreutz. - (C.-F. Follins fotosamling).

och ville kompensera sin hemstad för bortfallet av de tio K 6-skvadronerna genom att dit i stället förlägga Södra skånska infanteriregementet; detta var nämligen "hemlöst" och höll till i provisoriska förläggningar på gamla mötesplatsen Revingehed i väntan på att ett pågående kasernbygge i Lund skulle bli färdigt.¹⁸ Den stora dragonkasernen med dess ansenliga stallutrymmen visade sig, knappast överraskande, föga ändamålsenlig för ett infanteriregemente med, som det då hette, "begränsad organisation". Den f.d. K 6-kasernen kom att skämtsamt benämnas "Thorssons minne".¹⁹

Vid höstens regementsövningar (7 september - 8 oktober) satte K 6 upp bataljonsstab, tre ryttarskvadroner, en av kulsprute- resp. signalmanskap sammansatt (beriden) skvadron samt en skytteskvadron

(på cyklar). Övningarna avslutades med parad genom Ystad den 4 oktober, med beriden musikkår i täten och regementets samtliga tio standar (varje skvadron hade ett standar; Livskvadronens standar var regementsstandar). Detta blev dragonernas avsked till hemstaden och deras sista officiella framträdande.

Under senare delen av oktober skedde "utskiftning" av återstående stambästar. Huvudparten, 230 st, gick till det nya K 2, 69 hästar fördelades mellan trängkåren i Hässleholm och de båda ingenjörkårerna i Stockholm, 18 hästar gick till Norrlands dragoner i Umeå, totalt 317 hästar.

Den sista regementsordern innehöll dels direktiv för den överlämning av standar som skulle ske vid K 2 den 1 januari 1928, dels konungens och drottningens avskedsord, dels slutligen regementschefens tack och farväl. Bl.a. stod följande att läsa:

Tack till Eder alla som varit mig behjälpliga i det svåraste och tyngsta arbete, som kunnat påläggas oss – Kungl. Skånska dragonregementets nedskrivning.

Ni har hjälpt mig att övervinna min egen sorg över det oundvikliga, men desto mera ofattbara. För mig såsom soldat och kavallerist står nu samma öde som det som har hägrat för Kungl. Skånska dragonregementet under dess sista år.

Jag bringar Eder alla mitt tack. – – En fd. skånsk dragon får aldrig misströsta!
Tack kamrater!

Nils Adlercreutz
Regementschef